

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף סד עמוד ב

ת"ר: כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה, והיה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים. בכל יום ויום היו משלשין להן דינרין בקופה ומעלין להן תמידין. היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יונית, לעז להם בחכמת יונית, אמר להן: כל זמן שעסוקין בעבודה אין נמסרין בידכם. למחר שלשלו להן דינרין בקופה והעלו להן חזיר, כיון שהגיע לחצי חומה נעץ צפרניו בחומה, ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. באותה שעה אמרו: ארור שיגדל חזיר, וארור שילמד בנו חכמת יונית.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מט עמוד א

מתני'. בפולמוס של אספסינוס - גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס. בפולמוס של טיטוס - גזרו על עטרות כלות, ושל אילמד אדם את בנו יונית. בפולמוס האחרון - גזרו שלא תצא הכלה באפריון בתוך העיר; ורבותינו התירו שתצא הכלה באפריון בתוך העיר...

רש"י מסכת סוטה דף מט עמוד א

בפולמוס - חיל שהביא אספסינוס על ירושלים.

בפולמוס של טיטוס - שהביא הורקנוס ואריסטובלוס אחיו ובין זה לזה היו חמשים ושנים שנה כדאמר בסדר עולם. בפולמוס האחרון - הוא של חורבן הבית ושל טיטוס נמי הוא.

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ד דף ז טור ב/ה"א

אי מעדות למד רבי יודה דמר רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי בימי מלכות יון היו משלשין להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להן שני טליים פעם אחת שילשלו להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להן שני גדיים באות' שעה האיר הקדוש ברוך הוא עיניהם ומצאו שני טליים מבוקרי' בלישכת הטלאים על אותה שעה העיד ר' יודה בר אבא על תמיד של שחר שקרב בארבע שעות א"ר לוי אף בימי מלכות רשעה הזאת היו משלשין להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להן שני כבשים ובסוף שלשלו להם שתי קופות של זהב ועלו להן שני חזירין לא הספיקו להגיע לחצי חומה עד שנעץ החזיר בחומה ונזדעזעה החומה וקפץ מ' פרסה מארץ ישראל באותה שעה גרמו העונות ובטל התמיד וחרב הבית

משנה מסכת עדויות פרק ו משנה א

[א] רבי יהודה בן בבא העיד חמשה דברים שממאנים את הקטנות ושמשיאין את האשה על פי עד אחד ושנסקל תרנגול בירושלים על שהרג את הנפש ועל היין בן ארבעים יום שנתנסך על גב המזבח ועל תמיד של שחר שקרב בארבע שעות:

רמב"ם על משנה מסכת עדויות פרק ו משנה א

[א] כל העדויות האלו ברורות ועושין על פיהם. ואמרו בירושלמי בימי מלכות יון היו משלשין להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להן שני כבשים, פעם אחת שלשלו להן שתי קופות של זהב והעלו להן שני גדיים, באותה שעה האיר הקדוש ברוך הוא עיניהם ומצאו שני טלאים מבוקרים בלשכת הטלאים, ועל אותה שעה העיד ר' יהודה בן בבא.

משלי פרק לא

(א) דַּבְּרֵי לְמוֹאֵל מֶלֶךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אָמוֹ:

רש"י משלי פרק לא

(א) דברי למואל מלך - דברי שלמה המלך שאמר למו הקדוש ברוך הוא כלומר בשביל שהעוה כנגד הקדוש ברוך הוא, למואל לאל כמו (איוב מ) למו פי דברים לשמו של הקדוש ברוך הוא שאמר המלך: משא אשר יסרתו אמו - כשהתחתן עם בת פרעה ביום חנוכת בית המקדש והכניסה לו כמה מיני כלי זמר ונעור כל הלילה וישן למחרת עד ארבע שעות כדאית' בפסיקתא והיו מפתחות בית המקדש תחת מראשותיו ועל אותה שעה שנינו על תמיד של שחר שקרב בד' שעות ונכנסה אמו והוכיחתינו על המעשה הזה:

מהרש"א חידושי אגדות מסכת סוטה דף מט עמוד א

בפולמוס של טיטוס כו' פרש"י שהביא הורקנוס ואריסטובלוס אחיו כו' עכ"ל אבל התוס' פרק מרובה דחו זה דטיטוס בשעת חורבן היה כדאמרי' פ' הניזקין ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאמרין פרק קמא דע"ז וי"ל דמעיקרא גזרו ולא קבלו כו' עכ"ל ע"ש ונראה עוד בזה שזה המעשה דבני בית חשמונאי שהביאו פולמוס של רומים על ירושלים היה התחלת וגרם החורבן שעברו הרומים הברית שהיה להן עם ישראל כדאיתא פ"ק דע"ז וכמ"ש בספר בן גוריון שע"י מריבת אלו אחי' בית חשמונאי באו חיל רומים על ירושלים וכבשוה והוא הרמז דלקמן בברייתא שנעץ החזיר צפרניו בחומה ונזדעזעה כו' שהחזיר מיער שהוא עשו יהיה שולט בחומת ירושלים ויזדעזע כל א"י על ידו ומש"ה מייתי הך עובדא דאחי' בית חשמונאי אפולמוס של טיטוס שהיה סוף החורבן ג"כ ע"י הרומים כחו של עשו וק"ל (פ' מרובה ע"ש):

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף עט עמוד ב

מתני'. אין מגדלין בהמה דקה בא"י, אבל מגדלין בסוריא ובמדברות של ארץ ישראל. אין מגדלין תרנגולין בירושלים - מפני הקדשים, ולא כהנים בארץ ישראל - מפני הטהרות. **אין מגדלין חזירין בכל מקום**. לא יגדל אדם את הכלב - אלא אם כן היה קשור בשלשלת. אין פורסין נישובים ליונים - אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל' ריס.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף פב עמוד ב

אין מגדלין חזירים בכל מקום. תנו רבנן: כשצרו בית חשמונאי זה על זה, היה הורקנוס מבפנים ואריסטובולוס מבחוץ. ובכל יום היו משלשים להם בקופה דינרין, והיו מעלים להם תמידין. היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יונית, אמר להם: כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרים בידכם. למחר שילשלו דינרין בקופה, והעלו להם חזיר. כיון שהגיע לחצי החומה נעץ צפרניו בחומה, ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. באותה שעה אמרו: ארור האיש שיגדל חזירים, וארור האדם שילמד את בנו חכמת יונית. **ועל אותה שעה שנינו: מעשה שבא עומר מגנות הצריפין, ושתי הלחם מבקעת עין סוכר. וחכמת יונית מי אסירא? והתניא, אמר רבי: בארץ ישראל לשון סורסי למה? או לשון הקדש או לשון יונית! וא"ר יוסי: בבל לשון ארמי למה? או לשון הקדש או לשון פרסי! אמרי: לשון יוני לחוד, חכמת יונית לחוד. וחכמת יונית מי אסירא? והאמר רב יהודה אמר שמואל משום רשב"ג: +איכה ג'+ עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי - אלף ילדים היו בבית אבא, חמש מאות מהם למדו תורה, חמש מאות למדו חכמת יונית, ולא נשתייר מהם אלא אני כאן וכן אחי אבא בעסיא! אמרי: שאני בית רבן גמליאל, שהיו קרובים למלכות; וכדתניא: המספר קומי הרי זה מדרכי האמורי, אבטולמוס בר ראובן התירו לו לספר קומי, מפני שהוא קרוב למלכות; של בית רבן גמליאל התירו להם לספר בחכמת יונית, מפני שקרובים למלכות.**

תוספות מסכת בבא קמא דף פב עמוד ב

ואסור לאדם שילמד בנו חכמת יונית - וא"ת והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאמרינן בפרק בתרא דסוטה (דף מט.) וטיטוס היה בשעת חורבן כדאמרינן בהניזקין (גיטין דף נו:) ומלכות בית חשמונאי קדמי טובא כדאמרינן בפ"ק דע"ז (דף ט.) וי"ל דמעיקרא גזרו ולא קבלו מינייהו א"נ אי הוה בעי למיקם בארור לא היה מיקרי עבריין אבל לבסוף איכא גזירה דרבנן ונראה דלא יגדל דמתני' היא היתה גזירה דפולמוס של טיטוס. ועל אותה שעה שנינו מעשה שבא. כו' - משנה היא במנחות בפ' ר' ישמעאל (דף סד: ושם) וא"ת והא בימי מרדכי הוה המעשה כדאמר התם בגמ' דאתא חרשא אותיב ידיה אגנה כו' אמר להן מרדכי ותימה גדולה היא אם חיה מרדכי כל כך דבית חשמונאי לא היה כי אם ר"ס שנים קודם החורבן כדאמר בפ"ק דע"ז (דף ט.) ונראה לר"י דכל אותן שהיו בקיאים ברמזים ובלשונות היו נקראים על שם מרדכי לפי שהוא היה ראש וחכם להכיר ואותו מעשה דג' נשים דמיית התם נראה שהיה מרדכי ממש דקאמר והיינו דתנן (שקלים פרק ה' משנה א') פתחיה על הקנין.

תוספות מסכת מנחות דף סד עמוד ב

ארור אדם אשר ילמד את בנו חכמת יונית - והא דמשמע לקמן בסוף שתי הלחם (דף צט:) דמי שלמד כל התורה כגון בן דמא בן אחותו של ר' ישמעאל שרי אי לאו משום דכתיב לא ימוש ולמ"ד אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים מצות לא ימוש משמע דשרי היינו היכא דאיכא צורך דשמא היה קרוב למלכות כדאשכחן בסוטה (דף מט:): דשל בית רבן גמליאל התירו להם ללמוד חכמת יונית מפני שקרובין למלכות ומה שלא התיר לו ר' ישמעאל שמא לא היה כל כך צורך ציבור כמו בר"ג ורבינו שמואל מפרש דקודם גזירה היה ואי אפשר להיות דר' ישמעאל לאחר חורבן היה שפדאו ר' יהושע בפ' הניזקין (גיטין נח.). ותינוק היה ואפי' ר' ישמעאל אחר שהיה מעשרה הרוגי מלכות לא קדם כ"כ דרשב"ג נהרג עמו ואמרינן הלל וגמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלוש שעמד הורדוס ואם תאמר והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאיתא בפ' בתרא דסוטה (דף מט.) דגזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו חכמת יונית ופולמוס של טיטוס היה בשעת חורבן ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא כדאיתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלוש ותיירץ ה"ר יעקב ברבי שמעון דמעיקרא גזרו ולא קיבלו מינייהו ולבסוף גזרו וקיבלו מינייהו ועוד יש לומר דמעיקרא קאי בארור בעלמא ואי בעי לקבולי עלי' לטותא דרבנן שרי ולבסוף גזרו ואסרו לגמרי ומיהו קשה דהא אמרי' (שבועות דף לו.) ארור בו קללה בו נדוי.

ועל אותה שעה שנינו מעשה שבא עומר מגגות צריפין - בירושלמי דשקלים (פ"ה ה"ב) תני לה אידיך עובדא שפעם אחת נשדפה ארץ ישראל כו' ובמסכת עדיות (פ"ו מ"א) תניא עובדא דהכא על ההיא דתמיד של שחר קרב בד' שעות ורש"י פי' בתפלת השחר (ברכות דף כד) דבימי שלמה היה כשנשא בת פרעה שישן עד ד' שעות והיו מפתחות של בית המקדש תחת מראשותיו והכי נמי איתא בפסיקתא.

אמר להו מרדכי - פירש בקונטרס דהוא מרדכי שהיה בימי אחשורוש ותימה הוא לומר שהאריך ימים כל כך ונראה על שם מרדכי הראשון היו נקראין הממונים על שמו לפי שאינם ממנים אלא בקיאים בעלי שכל ומדע.